

ویروس کرونا نشان می‌دهد سرمایه‌داری بیمار است

آلکسی کالینیکوس

شروین طاهری

هنوز زود است بگوییم همه‌گیری کووید 19 – به‌عنوان آخرین شیوع ویروس کرونا که تا به حال شناخته‌شده – تا چه حد می‌تواند خطرناک باشد. اما تا همین جا هم افراد بیشتری نسبت به همه‌گیری سارس در سال‌های 2002-3 در گذشته‌اند که به دلیل ویروس کرونایی دیگر رخ داده بود. اما چیزی که قاطعانه می‌توان گفت این است که کووید 19 همچون اشعه ایکس عمل کرده و تغییرات ساختاری اقتصاد جهانی را آشکار ساخته است. سارس هم از چین آغاز شد، اما اقتصاد چین نسبت به سال‌های شیوع سارس چهار برابر بزرگ‌تر شده است. پس کووید 19 دومین اقتصاد بزرگ جهان را فلج کرده است. دولت چین دستور داد که مردم می‌بایست از هفته بعد و از پایان تعطیلات سال نو به سرکارهایشان بازگردند. اما در چهارشنبه هفته پیش تردد در چین نسبت به همین روز در سال پیش 85 درصد کاهش یافته بود.

رئیس اتاق بازرگانی اتحادیه اروپا در چین تخمین زده که رشد اقتصادی در سه‌ماهه اول سال 2020 دو درصد نزول خواهد کرد. رشد اقتصادی چین در سه‌ماهه اول سال 2019 شش و چهار درصد بوده است. چین بزرگ‌ترین صادرکننده و بزرگ‌ترین واردکننده مواد خام در جهان است. پس کند شدن رشد اقتصادی آن تأثیری شگرف بر عرضه و تقاضای خدمات و کالا در جهان خواهد گذاشت.

بازرگانان چینی سفارش برای کالاهای مختلفی از جمله مس و گاز را قطع کرده‌اند. همچنین چین واردات مرغ زنده از آمریکا را برای محلی کردنشان آغاز کرده چراکه به خاطر محدودیت سفر امکان تأمین آن‌ها از بین رفته است.

اما تأثیرات در بخش عرضه احتمالاً شدیدتر است.

صعود

صعود چین به قله بزرگ‌ترین اقتصاد صنعتی در جهان بخشی از بازسازی جهانی تولید بود. شرکت‌های چندملیتی شمال از طریق برون‌سپاری¹ عملیات مونتاژ به‌ویژه در شرق و جنوب شرق آسیا شبکه تولید جهانی را گسترش دادند. نمونه کلاسیک این عملکرد، شرکت تایوانی فاکسکان² است که با به خدمت گرفتن میلیون‌ها کارگر محصولات اپل را در چین مونتاژ می‌کند.

دولت چین کوشید از طریق فناوری اقتصادش را بهبود و ارتقاء دهد. دولت می‌خواست فعالیت‌هایی با ارزش بالا -مثل تحقیق و توسعه در مواردی که شرکت‌های چندملیتی شمال در مناطقشان نگاه داشته بودند- در چین انجام شود. حالا چین 30 درصد از صادرات جهانی قطعات الکترونیکی و برقی را تولید می‌کند. همچنین اقتصادهای بزرگ آسیایی در کنار آمریکا برای تجهیزات و ماشین‌آلات حمل‌ونقل شدیداً به صادرات چین وابسته‌اند. بنا به گزارش روزنامه فایننشیل تایمز استان ووهان، یعنی سرچشمه کووید 19 "قطب صادرات قطعات و لوازم جانبی اتومبیل در چین است، بخشی که باوجود چهار برابر شدن صادرات موتور خودرو در یک دهه گذشته سه برابر وسعت یافته است". کارخانه‌های صنعتی همین حالا هم در رکود جهانی به سر می‌برند. اما صنعت خودرو هم به خاطر وابستگی به زنجیره تقاضای جهانی آسیب‌پذیر است.

همان‌طور که نویسنده فایننشیل تایمز اشاره می‌کند، شرکت‌های بزرگ خودرو همین حالا هم به دردمس افتاده‌اند.³ "دیزل گیت⁴، آینده نامطمئن موتورهای درون‌سوز و خیزش اتومبیل‌های برقی، محدودیت‌های تجاری ناشی از برکزیت... و جنگ‌های تجاری که از طرف کاخ سفید تحریک می‌شود"، تمامی این‌ها در رکود صنعتی در اروپا و آمریکا سهیم‌اند.

"کووید 19 احتمالاً جبهه‌ای تازه در جنگ تجاری آمریکا و چین می‌گشاید. زنجیره عرضه بهداشتی آمریکا تخته‌بند تهیه‌کنندگان چینی برای تولید داروهای کامل شده، مواد دارویی و لوازم پزشکی مثل ماسک صورت است که تقاضای بالایی دارند.

پیتر ناوارو مشاور بازرگانی دونالد ترامپ هفته پیش گفت "این زنگ خطر برای مسئله‌ای است که برای سال‌های متوالی نهفته بوده اما برای اقتصاد آمریکا و امنیت ملی بسیار حیاتی است". پس کووید 19 صرفاً اثرات جهانی شدن را نمایان نمی‌کند- بلکه آسیب‌پذیری فیزیکی ما در بیماری‌های همه‌گستر سیاره‌ای و وابستگی اقتصادی به زنجیره‌های جهانی عرضه را هم نشان می‌دهد.. شاید بیماری تلاش‌های بیشتری در جهت آنچه "بومی‌سازی (ضد جهانی‌شدن)" خوانده می‌شود ایجاد کند- یعنی تولید را به مناطق اصلی اقتصادهای پیشرفته بازگرداند. درنهایت بیماری بیش‌ازپیش شرایط ناسالم سرمایه‌داری معاصر را روشن می‌کند.

¹ outsourcing

² Foxconn: یکی از شرکت‌های بزرگ فناوری‌های نوین و از بزرگ‌ترین تولیدکنندگان لوازم و قطعات الکترونیکی.

³ Dieselgate: اصطلاحی که برای رسوایی شرکت فلکس واگن پیش آمد. این شرکت میزان آلاینده‌گی خودروهایش را کمتر از واقع اعلام کرده بود.

⁴ de-globalisation

Coronavirus shows capitalism is sick by Alex Callinicos /Tue 18 Feb 2020, Socialist Worker.
<https://socialistworker.co.uk/art/49631/Coronavirus+shows+capitalism+is+sick>